

Verhaal van Kerst 2017 – Ruben van Zwieten

De brievenbus van de voordeur klettert. Een hele pak reclame-meuk wordt bij Gerard op de deurmat geworpen. Gerard buigt zich licht kreunend voorover om de dikke grote doorzichtige plasticzak reclamefolders en de nog wat her en der losse verspreide folders bij een te rapen. “Ik heb toch een NEE / NEE sticker” moppert hij. Gelukkig mogen ze vanaf 1 januari dit alleen nog maar doen als je enkel nadrukkelijk JA JA vermeldt, denkt Gerard bij zichzelf.

Het is 11.00uur in de morgen. Het is een doordeweekse dag. Gerard is pas net wakker. Hij heeft zijn badjas nog aan. In de woonkamer van zijn Amsterdamse doorzonwoning ploft hij neer in de fauteuil bij het raam. De stapel reclamefolders die hij nog in zijn hand heeft, legt hij op zijn schoot. Hij staart naar buiten. De dagen zijn niet alleen korter, maar lijken voor zijn gevoel overdag ook donkerder. De ogen van Gerard vinden het bovenste losse foldertje van de stapel op zijn schoot: Doe vrijwilligerswerk en wordt taalcoach!, luidt de oproep. De folder is afkomstig van de taalcoachwijzer in Amsterdam. Op de folder staan verder testimonials als: “voor mij iets kleins, voor een ander iets groots”, “samenleven begint bij samen de taal spreken”. De aangesloten vrijwilligersorganisaties zijn van stichting Kansennet tot aan stichting Vluchtelingenwerk. “Dat ik hier ooit aandacht voor zou hebben en dit soort oproepen zou gade slaan,” denkt Gerard. Nog een keer kijkt hij de tuin in. Wat is me allemaal overkomen?, overpeinst hij. Dan vervolgt Gerard zijn gang door de folders, de folder van de taalcoachwijzer legt hij apart. Hij komt aan in de stapel van de post. Brieven van verschillende instanties heeft hij al langere tijd niet geopend. Waternet, Alliander, UWV, de Gemeente, hij kan het even niet opbrengen. Ook deze keer legt hij de enveloppen in de lade van de kast. Het administratielaadje puilt uit.

Gerard laat zich opnieuw in zijn stoel vallen. Wat nu op zijn schoot rest zijn een stapel dagbladen. Vroeger las hij ze standaard allemaal. Nou ja, lezen? Diagonaal dan! Scannen, zoals managers dat doen. Iedere ochtend: AD, Volkskrant en beroepsmatig uiteraard het FD. In het weekend zat daar vaak de NRC of een Economist bij. Als professional moest hij en wilde hij ook gewoon up to date zijn. Gerard kijkt nu beurtelings naar de voorpagina van de dagbladen, leest de kop, maar bemerkt bij zichzelf dat geen headline hem meer het artikel intrekt. En hij weet het: het ligt aan hem zelf. Zijn persoonlijke besognes hebben zijn interesses voor de wereld doen afnemen. De wereld is in zijn hoofd eenvoudigweg kleiner geworden. Tussen de dagbladen is hij nu aangekomen bij het vertrouwde zandkleurige papier van het FD. “Akzo Nobel ziet Nederlandse president commissaris als alternatieve beschermingswal” En “Defensie komt geld tekort voor alle 37 JSF toestellen”. Vanwege zijn directeursrol bij de Nederlandse Spoorwegen was Gerard ook zelf afgelopen jaren om verschillende redenen voorpaginanieuws. Gerard Hugenoot werd er van beschuldigd fraude te hebben gepleegd bij de aanbestedingen rond regionaal openbaar vervoer in Friesland. Het proces heeft jaren geduurd maar inmiddels is

Gerard vrijgesproken. Het was in Nederland nog niet voorgekomen dat een bestuurder werd achtervolgd die niet zijn eigen zakken probeerde te vullen maar alleen de onderneming beter wilde laten draaien. Het verhaal speelde zich af in 2012 toen de toenmalig directeur van Arnexxion dat toen de stoptreinen en bussen in de provincie verzorgde voor enkele tonnen werd omgekocht door NS managers. De vraag die op tafel lag was of dit nu wel of niet gebeurde met het medeweten van Gerard Hugenoet als leider. De hoofdverdachte, De Nederlandse Spoorwegen zelf, kreeg 3 miljoen boete opgelegd en de bewuste managers taakstraffen. Hoewel het OM nota bene een jaar cel eiste tegen Gerard, achtte de rechtbank zijn betrokkenheid onvoldoende bewezen.

Gerard had gehoopt dat hij na zijn vrijspraak ook weer iets van maatschappelijk eerherstel zou krijgen. Zijn mailbox blijft echter leeg. Ook zijn telefoon gaat niet over en een whatsapp bericht springt nauwelijks nog op. In geen enkele nieuwe groep is hij in het laatste jaar toegevoegd. Ook op zakelijk vlak komen er geen nieuwe joboffers langs: grappig denkt Gerard bij zichzelf. De headhunters bij Egon & Reynolds deden mij nota bene doen geloven hét talent van de toekomst te zijn. Maar ja, reputatieangst. Nee, men past wel op om aan mij zijn vingers te branden. Je zou toch maar met Gerard Hugenoet geassocieerd worden. De echte pijn van Gerard zit hem in de mensen die hij vertrouwden maar hem uiteindelijk als een baksteen lieten vallen. Collectief sprak men er schande van. “Ja, zijn interne morele kompas was duidelijk defect,” zegt Gerard met een stemmetje zijn critici hardop na. Zonder zonden wierpen zij mij de eerste steen, denkt Gerard die nog altijd in zijn badjas in zijn woonkamer uit het raam zit te kijken met de voorpagina van het FD op zijn schoot. Al geruime tijd is hij niet bij machte om iets te maken van zijn dag. Hij voelt zich geblokkeerd. Als hij voor het eerst wakker wordt, na licht te hebben geslapen, hoort hij direct een intern stemmetje dat hem vraagt: waarom zou je opstaan? De energie om nieuwe dingen te bedenken en nieuwe ontmoetingen aan te gaan heeft hij niet. Natuurlijk zou ik nu wat eten voor mezelf moeten maken, denk Gerard nu. Juist in zo'n tijd moet je goed voor jezelf zorgen. Maar zin om inkopen te doen heeft hij niet. En zich er toe zetten om te gaan sporten lukt evenmin. Ooit was hij een man waarvan iedereen zich afvroeg: waar haalt hij de kracht vandaan? En slaapt die man wel? Gerard ging altijd voor zijn werk. Hij had en heeft een hart voor de publieke zaak. Hij had tot dusver enkel banen gehad in de semi publieke sector die niet verbluffend betaalden. Wel heeft hij in de goede tijd dus in de Randstad een huis kunnen kopen die alleen maar meer waard wordt. Daar moet Gerard in deze tijd wel eens aan denken. Wat nu als ik ook nog eens financieel krap was komen te zitten? Zijn eerste huis kocht hij ooit in Gieten in Drenthe toen hij daar voor de provincie werkte. Natuurlijk heb ik wel wat verdiend, maar mijn meeste vrijheidsgeld heb ik toch dankzij de waardeinstijgingen van dit huis, denkt Gerard. 16% procent per jaar. Dat had ik toch in Gieten never nooit gehaald...Even is hij blij dat zijn hersenen met cijfers en commercieel

denken nog werken. Toen hij op de voorpagina van de Volkskrant zag dat het aantal burnout klachten was gestegen in Nederland, begon hij zich hardop af te vragen onder welke etiket zijn huidige gesteldheid zou vallen. Met het internet op zijn telefoon vond hij dat het aantal opgebrande of overspannen mannen in de afgelopen twee jaar is gestegen van 6 naar 9 procent. 14,6% procent van de Nederlanders had vorig jaar een burnout! Hoe groter de inkomensonzekerheid, hoe groter het risico op een burnout. Zelf valt Gerard niet meer onder de twintiger en dertigergeneratie, maar deze leeftijdscategorie lijkt het grootste burnoutrisico te hebben. Te veel gepamperd? Tsja, dat was ik in ieder geval niet, denkt Gerard bij zichzelf. Ieder dubbeltje werd vroeger bij ons thuis drie keer omgedraaid. Maar daarentegen was het wel: altijd voor een stuiver op de eerste rij. De sfeer binnen het gezin en de bredere familie was ongekend competitief: eerst ik, dan jij niet en dan ik weer. Je wilde laten zien dat je kon klimmen op de sociale ladder. De kerstversiering heeft Gerard dit jaar beperkt tot enkel wat lampjes. De lichtjes voor in de kerstboom liggen dit jaar in het vensterbank. Gerard focust nu op de lampjes. Het is inmiddels bijna 12.15. In de stoel met zijn badjas nog aan knijpt hij nu zijn ogen samen waardoor de lichtjes vager worden. Gerard meimert: misschien heb ik wel in die drang van winnen en hogerop willen komen me zelf verloren.

Het foldertje met de oproep om als vrijwilliger taalcoach te worden waakt nog altijd op het bijzettafeltje naast de stoel van Gerard. Hij staat op voor een glas water voor een paracetamol tegen zijn hoofdpijn. Niet dat er ook maar een druppel alcohol is gedronken de dag ervoor, maar de pijn is er blijkbaar zomaar. Naast het glas water brengt hij ook een doosje lucifers mee om de kaars in de tinnen houder aan te steken. En terwijl het licht begint te branden ziet Gerard nog een keer de oproep op A-5 papier van de taalcoachwijzer. Bij de mogelijkheid alleen al had hij nog nooit stil gestaan: Gerard en vrijwilligerswerk. Opnieuw pakt hij het internet van zijn telefoon erbij. Wat is dat eigenlijk vrijwilligerswerk? Ja, je doet werk vrijwillig. De site van de rijksoverheid geeft een definitie: werk in het algemeen belang of in een bepaald maatschappelijk belang. Onbetaald en onverplicht, voor anderen of voor de samenleving. Maar ook staat er: het werk mag niet de plaats van een betaalde baan innemen. "Oh, en deze is voor mij als werkloze ook interessant," zegt Gerard hardop: Evenmin mag vrijwilligerswerk uw kansen op betaald werk verkleinen. "Maar, ah, kijk hier eens," zegt hij: "u kunt in aanmerking komen voor een stimuleringspremie als het vrijwilligerswerk u weer mogelijk naar betaald werk brengt. Een vrijwilligersvergoeding mag echter inclusief reiskosten nooit meer dan 150 EUR per maand bedragen, met een maximum van 1500 EUR per jaar. Na ja, ik kan altijd nog de overwaarde van mijn huis opeten, denkt Gerard nu.

Via de taalcoachwijzer komt Gerard bij Vluchtelingenwerk uit. Zijn rechtse vrienden zouden eens moeten weten, nou ja, ex vrienden. Hij tikt zijn postcode in in de vacaturebank. Er komt een vrijwilligersvacature uit: Taalcoach en wijkvrijwilliger. Taakomschrijving: gedurende een half jaar onderhoud je als vrijwilliger wekelijks contact

met een vluchteling die in Amsterdam woont, voor sociaal contact, wegwijs maken in Amsterdam én het oefenen van de Nederlandse taal. Tevens kun je behulpzaam zijn bij het lezen van brieven of meegaan naar instanties. Als vrijwilliger ben je een maatje en geen hulpverlener. Oh, ja dat is een goede, denkt Gerard. Je bezoekt de vluchteling 1x per week bij hem/haar thuis. Als een vluchteling in Amsterdam komt wonen, komt diegene in een samenleving die heel verschillend is van wat hij/zij kent. Zeker, in Amsterdam Zuid, lacht Gerard. Wij vragen van jou, leest Gerard nu hardop voor: - sociaal vaardig. Check, roept hij, als ik het nog kan tenminste, vult hij aan. – Open staan voor andere culturen. Check, als ze dat ook maar voor mij doen. - Stevig in je schoenen staan. Check, ik doe mijn bergschoenen wel aan. – Kennis hebben van de sociale kaart of deze kennis willen verdiepen. Check, ik weet niet helemaal wat een sociale kaart is, maar kennis verdiepen altijd goed, zegt Gerard.– Tijdsbesteding minimaal 2 a 3 uur per week. Check, mag ook meer zijn, zegt hij. – Minimaal zes maanden beschikbaar. Check, en langer mag ook, voegt Gerard er tot slot toe.

Tijdens het kennismakingsgesprek met de consulente op een kantoortje van Vluchtelingenwerk in West begint Gerard tegen de vriendelijke dame over de Rohingya vluchtelingen. “Heeft u er daar niet eentje van mevrouw?” De dame begint hardop te lachen. Typisch zo’n bedrijfsmannetje, denkt ze bij zichzelf. Ja niet dat ik u op uw uiterlijk wil beoordelen zegt ze maar laat ik het zo zeggen, u bent geen veel voorkomende vrijwilliger. Maar u wilt van de categorie vluchtelingen, dus graag het soort Rohingya meneer of mag ik Gerard zeggen? Huh Gerard, natuurlijk. Ja, nee weet u waarom ik lach, vervolgt de vrouw, wij worden vaak door mensen uit het bedrijfsleven gebeld, HR of event managers of young professionals. Hoe ze aan vluchtelingen kunnen komen, luidt dan de vraag. Ja, mevrouw het liefst een bus vol als dat kan. Ja, we hebben een event op kantoor weet u...Zo gaat dat meestal, vaak in deze tijd van het jaar, besluit de mevrouw haar gelijkenis met Gerard. Maar meneer Hugonoten, oh nee Gerard mocht ik zeggen, u weet dat de Rohingya in Azië leven? Het Rohingya volk is een moslimminoriteit die hun dorp niet mag verlaten en op papier niet bestaat. Desalniettemin of juist daarom zijn er afgelopen jaar 600.000 Rohingya’s op de vlucht geslagen nadat hun dorpen werden platgebrand zoals op satellietbeelden ook te zien was. Het Birmees leger stelde vervolgens dat de Rohingya’s zelf huizen in brand staken en verspreidde foto’s. Deze bleken echter nep te zijn: fakenews Gerard, je kent dit opkomende fenomeen wel. Enfin, wat mij betreft heb je Gerard niet zo veel te wensen: graag koppel ik je aan een naam. En die naam wordt: Gor Khatchikiyan.

Een maand was Gerard al niet meer buiten geweest. Levensmiddelen had hij de laatste maanden via SirAlbert.nl laten bezorgen. Zijn bezoek aan het kantoortje van Vluchtelingenwerk was mentaal gezien voor Gerard een hele onderneming geweest.

-----INTERMEZZO-----

Eenmaal thuis ziet hij op zijn telefoon een nieuw appbericht: ik heb jou – zonder w - nummer. Afspraak maken – vraagteken - ? Wij afspreken waar? Leuk je ontmoeten Ger – uitroepeten - ! Groeten van Gor. Gor, Gor? vraagt Gerard hardop. Hij ziet bovenin een plus 31 nummer staan. Dan bedenkt Gerard zich pas dat het mogelijk de vluchtelingenmentee is van zijn aanstaande mentorschap. Gerard besluit hem thuis uit te nodigen. Niet dat hij er naar uit ziet om hem thuis te ontvangen maar ergens in de kroeg afspreken lijkt hem nog vervelender.

Twee weken later heeft Gerard het huis enigszins aan kant gemaakt: even met de swiffer vliegensvlug over de vloer, met een Franse slag het stofdoekje over objecten, alle zoi de slaapkamer in en bij het administratielaadje even harder duwen. De deurbel gaat, behalve collectanten en wat oud Zuid verweerde Halloween kinderen heeft de deurbel het hele jaar niet geklonken. Hallo Ger-ard, ik ben Gor. Aangenaam, zegt Gerard, kom verder! Gor kijkt direct zijn ogen uit. “Let niet op de zoi zegt Gerard, ik ben het eea aan het herschikken.” Gor begrijpt niet goed waar hij niet op moet letten, maar het zal wel aan zijn taalachterstand liggen, denkt Gor bij zichzelf. Het is 13.30uur, niet te vroeg afspreken dacht Gerard. Ook niet te laat want anders komt hij op 24 dec in de knel met kerstavond, of zou Gor dat helemaal niet vieren?, vroeg Gerard zich eerder die middag af. Gerard heeft zijn keukentafel geprepareerd. Wat wil je drinken Gor vraagt Gerard? Gor, is dat eigenlijk een veel voorkomende naam in...? “Pardon, waar ik vandaan kom? Ik kom uit Albanië. Oh niet uit Syrië?, antwoord Gerard. Ik dacht dat jullie allemaal uit Syrië kwamen. Wil je koffie?, vraagt Gerard. Ja alstjeblijft. Drink je je koffie met iets erin of gewoon zwart? Zwart? herhaalt Gor. Waarom zegt hij dat zwart?, denkt Gor. Ja, zegt Gerard, of wil je er suiker en melk in. Ja graag antwoord hij want zwart is ook maar raar. Hier koffie met suiker en melk, zegt Gerard en terwijl hij de koffie voor Gor neerzet, grapt hij: das dan wel een dure koffie. De grap wordt alleen door Gor niet gepakt die vervolgens ongemakkelijk zijn koffie opdrinkt.

De enige manier van spreken die Gerard de laatste jaren heeft geleerd is professioneel, managerial spreken. Zo wil hij eigenlijk dit gesprek ook insteken. Beste Gor, welkom hier. Bij mij thuis bedoel ik dan. Ik word jouw coach voor een termijn van 6 maanden. Misschien dat we zo onszelf zo even kunnen voorstellen in een rondje en iets kunnen vertellen over een stukje werkervaring en een stukje privé bijvoorbeeld. Mijn eerste vraag aan jou is: wat wil jij over zes maanden bereikt hebben? Wat wil jij zeg maar uit deze zes maanden halen? Kijk, taalcoach zijn staat natuurlijk op afstand van mijn corebusiness zullen we maar zeggen. Ik weet ook niet goed waarom vluchtelingenwerk een vrijwilligersvacature had staan, maar wellicht moeten zij ook ‘meer doen, met minder’, maar belangrijk is natuurlijk wel dat we jouw human assets, jouw potential force, ontwikkelen. Het zou natuurlijk mooi zijn als we in dit gesprek de piketpaaltjes zouden kunnen slaan voor deze 6 maanden en een soort van stip aan de horizon kunnen zetten. Dat vraagt natuurlijk om een stukje engagement, een stukje commitment zeg maar, maar ik

denk dat er een geweldig win-win in zit als we goed kunnen levelen. Dat vraagt dan weer om een flexibele mindset maar ik zie gelukkig een duidelijke hands on instelling aan deze tafel. Nou goed, ik zal me dan even voorstellen, misschien in de vorm van ook een stukje storytelling: Ik ben Gerard Hugenoot, ik ben 48 jaar. Ger-ard, onderbreekt Gor hem. Ik begrijp nog weinig van jou, reageert hij, maar misschien is het goed als ik zeg wat ook ik belangrijk vind: Ger-ard, ik ben GEEN vluchteling. Ja ik ben wel een vluchteling, maar ik ben Gor Khatchikiyan. Voornaam Gor, achternaam Khatchikiyan. Dat is mijn naam. Ik heb een naam. Ik ben tegen het knuffelen van vluchtelingen, tegen de hospitalisatie van vluchtelingen. Ik ben tegen projecten uitrollen – jij kent dat woord Ger – ik ben tegen uitrollen van projecten op de identiteit ‘vluchteling’. Vluchtelingen zijn een super diverse groep. Heel divers, maar trouwens niet per se heel groot in Nederland. Kijk naar de site van de SER: hij wijst ondertussen naar de telefoon van Gerard. “De cijfers, de feiten: niet 200.000 meneer Baudet, maar slechts 31.198 in 2016 en in dit jaar 2017 zijn cijfers nóg lager. Nog iets anders Ger-ard. Zitten wij hier horizontaal of verticaal? Je komt mij helpen niet waar? In dat werkwoord helpen, zit voor mij een verticale houding. Ja, ik ben een refugee, maar niet gehandicapt. In mijn land was ik een intellectueel. Maar ik moet accepteren dat ik onderaan moet beginnen. Er leeft in Nederland een voor-oordeel dat je van vluchtelingen niks kan leren. Er zijn momenten dat ik denk dat Nederlanders geloven het einde van de geschiedenis te hebben bereikt. En dan heb ik het over alle lagen. Maar ik zal me voorstellen Ger-ard, zegt Gor, met vinden goed van jou. Ja, tuurlijk zegt Gerard die onder de indruk is van de 180 graden feedback. “Mijn eerste nacht, vervolgt Gor, bracht ik door onder de sterrenhemel. De sterrenhemel boven het station van Den Bosch om precies te zijn. De laatste trein was vertrokken en we wisten niet waar we naar toe moesten. Kenden niemand. Toen kende ik nog niet de echte reden van ons plotselinge vertrek in Albanië We zouden slechts op reis gaan. Pas jaren later heb ik gehoord: mijn vader had problemen gekregen met de autoriteiten waardoor de situatie in Albanië voor het gezin te gevaarlijk werd om te blijven. Dankzij UAF, het Universitair Asiel Fonds, kreeg ik een beurs om mijn phd af te maken. “Een vraag dan misschien,” onderbreekt Gerard, als ik mag hoor, ik bedoel daar verder niks mee, maar wanneer ben jij voor het eerst met Nederlands begonnen dan? Ruim 1 jaren geleden bij aankomst, zegt Gor. Echt ongelooflijk!, roept Gerard uit. Fantastisch man! Gerard is zichtbaar onder de indruk. Uiteindelijk praten ze ruim twee uren onafgebroken. Van mens tot mens. Van naam tot naam.

Weet je wat pas fantastisch is Ger-ard, zegt Gor dan, als ik jou mijn traditionele gerechten leer koken! Wat? Nu?, vraagt Gerard. “Ja, waarom niet,” antwoord Gor. Of ben je maar 2 tot 3 uur in te huren?, grapt Gor. Nee hoor, nee zegt Gerard, ik heb de tijd voor je. Alle tijd. Ik moet niks. Dit is een ont-moeting! Migranten, zegt Gor, kunnen beelden, geuren, smaken en klanken uit land van herkomst hier ook maken: home making practices. Onder leiding van Gor bereiden Gerard en Gor een

avondmaal. Als ze ondertussen viezigheid tegenkomen maken ze dat schoon, en bij wirwar en wanorde in de kastjes scheppen ze orde in de chaos met een nieuwe indeling. Er wordt hard gewerkt, keihard gewerkt. De aanwezigheid van Gor doet Gerard veel. Hij is zo anders maar tegelijk zo mens als hij. Hij bewondert hem. Recht voor zijn raap, ondernemend, levenslustig, behendig met handen, en slim, heel slim, hoe goed hij zich wel niet in de Nederlandse taal kan uitdrukken, en dat in zo'n korte tijd!

Het is kerstavond. Het is inmiddels donker. Gerard en Gor hebben alsnog een boom meegenomen op de weg van de Ekoplaza (ja, want alleen daar had je de groenten die Gor nodig had) naar huis. Gor wees Gerard op een plek waar de boom op 24 dec voor weggeefprijzen te verkrijgen was. Gor weet immers hoe je op de kleintjes let. Tijdens het sjouwen van de boom, zegt Gor tegen Gerard: In onze traditie van moskee en koran is dit geen feestdag. Maar vier jij kerst dan ook niet, vraagt hij aan Gerard? Nee, behalve een familiebijeenkomst in de middag op de 2de kerstdag niet. Vroeger was het diner, nu is het enkel een lunch: handiger voor mijn neven en nichten, zegt Gerard. Het vreemde is in Nederland, vervolgt Gor, dat niemand iets lijkt te hebben met de traditie van kerk en bijbel, maar wel allemaal kerst viert! Heel apart! Gesjellig, zeggen jullie dan. Het is alleen wel gesjelligheid zonder verhaal!

Gerard en Gor doen alles samen: de groentes snijden, de tafel dekken, de boom versieren. Dan weer neemt Gerard de leiding en dan weer Gor. Als ze voldaan aan tafel zitten, met de kaarsen aan, gezellig thuis op kerstavond, zegt Gerard tegen Gor: zo, proost, heb je wel verdiend, je hebt als een paard gewerkt. Gor kijkt hem verschrikt aan: als een paard gewerkt? Dat lijkt Gor toch een belediging. Gerard begint te lachen en legt hem het spreekwoord uit. Vervolgens zegt Gor tegen Gerard: laten we dan ook echt werken als paarden! We moeten nu dan ook zorgvuldig het verhaal uit jullie traditie durven lezen. Tijdens mijn inburgeringscursus kreeg ik vragen over de Nederlandse humanistische joods christelijke traditie die Nederlanders zelf al niet meer lijken te kennen. Zelfs de vragenstellers niet: want die denken dat de bijbel alleen uit nieuwe testament bestaat. Wacht, ik heb een bijbeltje in mijn tas, laat me die pakken. Dan loopt Gor terug naar de garderobe en vraagt aan Gor: weet jij waar die plastic tas van de xenos is gebleven? Ik was er mee binnen gekomen, zegt Gor. Oh was die van jou? Antwoord Gerard. "Die heb ik in mijn slaapkamer op bed gegooid. Tweede deur links, wijst Gerard. Gor lacht: heb jij soms een fobie voor xenos, Ger-ard? Gor komt met tas teruggelopen en tovert onderwijl een klein bijbeltje uit de plastic tas: gekocht op een rommelmarktje, zegt hij erbij. Ik dacht, die heb ik vast nodig om mijn inburgeringscursus te halen. Voor spreekwoorden, voor kunst, en het begrijpen van de Nederlandse wetten. Van de dominee in het buurthuis heb ik ook begrepen, wat betreft de vertaling: hoe ouder hoe beter. Ik wil dan ook graag een kerstverhaal in het oude testament met je lezen Ger-ard.

Gor gaat zitten, schuift twee kaarsenstandaards naar hem toe die hem extra licht geven zodat hij het nog beter kan zien.
Dan slaat hij de bijbel open bij Exodus en begint hardop te lezen wat nu ook voor u is mee te lezen is in het programmaboekje:

Exodus

1

1. Dit zijn de namen
van de zonen van Israël die naar Egypte zijn gekomen
met Jakob
Ieder met zijn huis, zijn ze gekomen:
2. Ruben,
Simeon,
Levi,
Juda,
3. Issachar,
Zebulon
Benjamin,
4. Dan,
Naftali,
Gad,
Aser.
5. (..) en Jozef was al in Egypte.
6. Dan stierf Jozef, en al zijn broeders,
heel die generatie.
- (..)
8. Er kwam een nieuwe koning over Egypte
die Jozef niet gekend had.
9. Hij zei nu tot zijn volk:
Zie, de gemeenschap van de zonen van Israël
is groter en talrijker dan wij!
10. Welnu, laten we wijs tegen hen optreden,
zodat zij niet nog meer groeien (..)
- (..)
13. De Egyptenaren maakten de zonen van Israël
met bruutheid tot slaven.
14. Zij maakten hun het leven bitter met brute slavendienst. (..)
- (..)
22. Toen gaf Farao opdracht aan heel zijn volk en zei:
Elke zoon die van hen wordt geboren,
gooi hem in de Rivier,
elke dochter laat maar leven.

2

(..)

2. Een vrouw werd zwanger en baarde een zoon.
Zij zag hem: Ja, hij was goed!
En zij verborg hem drie maanden.
3. Toen ze hem niet langer kon verbergen,
nam ze voor hem een ark van biezen,
smeerde het in met leem en pek.
Zij legde het kind daarin
en zette het in het riet aan de oever van de Rivier.
4. Zijn zuster ging op een afstand staan
om te weten wat er met hem gedaan zou worden.
5. Toen daalde de dochter van Farao af
om in de Rivier te baden,
terwijl haar meisjes de Rivier langs gingen.
Zij zag de ark midden in het riet
en zond haar slavin om het op te halen.
6. De dochter van Farao opende het en zag het kind:
een jongen, en hij hilde.
Zij werd met ontferming over hem bewogen en zei:
Dit is een van de kinderen van de Hebreëën!
7. Toen zei zijn zuster tot de dochter van Farao:
Zal ik gaan en voor u een voedster gaan roepen
uit de Hebreeuwse vrouwen,
zodat die het kind voor u zal voeden?
8. De dochter van Farao zei tot haar:
Ga!
Het meisje ging
en riep de moeder van het kind.
9. De dochter van Farao zei tot haar:
Neem dit kind
en voed het voor mij;
dan zal ik u zelf uw loon geven.
De vrouw nam het kind
en voedde het.
10. Het kind werd groot.
De moeder bracht het naar de dochter van Farao.
Hij werd haar tot zoon
en riep hem de naam:
Mozes!
Want, zei ze,
uit het water heb ik hem getrokken.
11. En het geschiedde in die dagen:
Mozes werd groot...

(..)

3

1. Mozes nu was herder van de schapen (..)
2. De engel van god liet zich aan hem zien in een vuurvlam midden in de braamstruik. Hij zag: daar brandde de braamstruik, een en al vuur maar de doornstruik werd niet verteerd.
3. Mozes zei:
 Laat ik toch van mijn weg afbuigen
 en dit grote gezicht gaan bezien:
 waarom de braamstruik niet verbrandt!
4. God zag dat hij afboog om te gaan zien. Toen riep JHWH midden uit de doornstruik Hij zei:
 Mozes, Mozes!
En die zei:
 Hier ben ik!
5. Hij zei:
 Nader niet hierheen!
 Trek je sandalen van je voeten
 want de plaats waarop je staat is heilige grond.
6. Hij zei:
 Ik ben de god van je vader, de god van Abraham,
 de god van Isaak, de god van Jakob.
7. Toen verborg Mozes zijn aangezicht want hij vreesde naar god te kijken. JHWH zei:
 Gezien heb ik, gezien de verdrukking van mijn volk
 en ik heb hun schreeuwen voor hun drijvers gehoord
 ja, ik ken hun smarten.
8. Ik ben afgedaald
 om het uit de hand van de Egyptenaren te redden
 en het te doen opgaan uit dit land
 naar een goed en wijds land (..)
- (..)
10. En nu:
 Ga!
 Ik zend je naar Farao, de koning van Egypte
 laat mijn volk, de zonen van Israël uittrekken,
 weg uit Egypte!
11. Mozes zei:
 Wie ben ik, dat ik naar Farao zou gaan dat ik
 de kinderen van Israël zou laten uittrekken,
 weg uit Egypte?
12. Hij zei:
 Maar ik zal er zijn met jou!
- (..)
- 4
1. Mozes antwoordde en zei:
 Maar de kinderen van Israël zullen mij niet geloven!

Ze zullen niet horen naar mijn stem,
want ze zullen zeggen:
'JHWH heeft zich niet aan jou laten zien.'

2. JHWH zei tot hem:
Wat is dat daar in jouw hand?
Hij zei:
Een staf.
3. Hij zei:
Werp hem op de grond!
En hij wierp hem op de grond
en die werd een slang.
Mozes vluchtte ervoor weg.
4. Maar JHWH zei tot Mozes:
Steek je hand uit en grijp hem bij zijn staart!
-En hij stak zijn hand uit en pakte hem beet
en hij werd weer een staf in zijn handpalm-

(..)

22. JHWH sprak tot Mozes:
Jij zult zeggen tegen Farao:
Zo spreekt JHWH:

(..)

Laat mijn zoon vrij gaan

(..)

14

(..)

- 21) Toen strekte Mozes zijn hand uit over de zee
en terwijl,
deed JHWH de zee teruggaan
door een sterke oostenwind
heel die nacht.

-----INTERMEZZO-----

U denkt misschien, ligt het nu aan mij of ben ik echt vergeten waar het kerstverhaal over gaat? Zeker, er komt ook een Jozef in voor. Maar Herodes is toch de boosdoener en niet de Farao? En wat doet de herder en de engel nu plotseling bij een brandende braamstruik? Toch niet het kindeke Mozes maar het kindeke Jezus wordt met Kerst geboren?

Een zekere vorm van bijbels analfabetisme viert in ons land hoogtij. En dat onder inmiddels meerdere generaties. We weten wel dat de bijbel een belangrijke boek is dat al 'enige' tijd met ons meegaat, maar het lijkt wel alsof we de bijbel overlaten aan de hardcore believers. En dat vind ik persoonlijk heel jammer. Die bijbelse literaire ongeletterdheid is wat de bijbel nu noemt: zonde. Iets komt niet tot zijn recht. Das beste zonde. Ik sta hier vanavond voor het tiende jaar. Nou ja, staan. Het is pas van de laatste jaren dat ik uit die stoel durf te komen en gewoon op de kansel sta. Kansel is een ander woord voor preekgestoelte en betekent vanuit het Latijn: hekwerk. Het is hekwerk op

deze berg vanwaar je iets te zeggen krijgt wat groter is dan jezelf. Over leven en dood soms. En dus moet je jezelf maar goed vasthouden.

Ik stel u gerust. Het klassieke kerstverhaal gaat inderdaad in de trant van: En het geschiedde in die dagen dat er een bevel uitging vanwege keizer Augustus, en wikkelde hem in doeken.. en legde hem in een kribbe.. Het literair motief van: alle zonen gooi maar in de river, wordt herhaald in het kerstevangelie: En hij zond bevel uit om in Bethlehem en het gehele gebied daarvan al de zonen van twee jaar oud en daar beneden om te brengen.

Dat is eigenlijk helemaal niet zo gezellig. Terwijl, zegt u nu zelf Kerst is toch een en al gezelligheid. Tenminste als we alle reclame uitingen moeten geloven. Buiten is het 2 graden, binnen is het warm. De lichtjes, alle dierbaren aan de tafel. Het eten kan niet op. Nog meer cadeau'tjes en straks komt ook nog de rode Coca Cola vrachtwagen aanrijden. Having a good time!

We leven op dit moment in de tijd van Advent. Dat zijn de vier weken voorafgaand aan kerst. Advent komt van het Latijnse Adventus en betekent komst. We bereiden ons in deze tijd voor op de komst van het kindeke. Vroeger had je daar een adventskalender bij met chocola'tjes. Lekker de dagen aftellen. Ik dacht dat geen hond meer wist wat Advent was maar de retail heeft ook Advent gevonden: Muesli, Speciaalbier en Seksspeeltjes. Ik was kort geleden bij RTL 4 om iets over advent te vertellen maar reclamestrategie Tim Claassen kreeg de volgende zendtijd: "mensen geven eigenlijk reclame aan iemand anders. Iedere dag een cadeau'tje. Mensen willen iedere dag een cadeau'tje. Je geeft iemand een cadeaupakket vol probeerverpakkingen en als het dan bevalt kopen ze dat product vanaf januari als maar," aldus de reclamestrategie.

Maar wat is eigenlijk de context van het kerstverhaal? Wat is de sfeer waarin we de komst van de bevrijder verwachten? En van wat moeten we eigenlijk bevrijd worden? Waarom verwachten we de komst van dat kindeke? Om onszelf van het consumptisme te bevrijden? Kan zo zijn, maar het gaat met kerst in bredere zin over alle machten en krachten die ons leven beheersen. De machten en krachten waarvan we afhankelijk zijn geworden. Bedoeld of onbedoeld, gewenst of ongewenst, bewust en onbewust, De bijbel noemt dat: de dingen waarvan we slaaf zijn geworden. Zij die ons met bruutheid tot slaaf hebben gemaakt, zo staat er in ons verhaal. In die zin zijn het dus ook al die commerciële merken, de sociale media en de algoritmen die ons willen bezitten en zich in onze hoofden en harten willen nestelen. Slaven zijn wij van een bruut shotje dopamine. Al die machten en krachten worden in de bijbel gesymboliseerd door een koning. Koning Farao staat metafoor voor deze machten en krachten, het koningskindeke Mozes of Jezus een tegenkracht symboliseert. De vraag is dan ook: Welke type Koning steun jij? Maar ook: aan welke koning hang jij je hart op? De popidool, de duurste transfervoetballer, een nieuwe frisse jonge politicus. Ja door welke koning laat jij eigenlijk jouw levensagenda bepalen? Door dat aandelenpakket, je benodigde evaluatie voor die

bonus of je gedroomde sprong van salarisschaal 19 naar salarisschaal 20. Dat alles noemen de bijbelschrijvers Farao. Een valse koning die niets en niemand ontziet. En in het verhaal gaat die koning over lijken. Letterlijk. Die koning van de harde krachten staat tegenover de koning van de zachte krachten: het koningskindeke. Een hulpeloos kind. Jezus tegenover Herodes. En in ons verhaal vanavond Mozes tegenover Farao.

Laat ik u meenemen door ons verhaal vanavond. Exodus betekent Uittocht. Het is het tweede bijbelboek. De eerste vijf boeken van de bijbel heten ook wel Tora of de Vijf Boeken van Mozes en vertellen over de weg van een volk die gaat van Egypteland naar Beloofd land. Althans, beloofd land is dan wel de bestemming, maar daar komt men nooit aan. Volgens de bijbel ben je nooit arrivé. Men komt uiteindelijk wel aan in het beloofde land, maar dat is niet meer binnen deze vertelafdeling van Tora. Dat gebeurt bewust pas na de vijf boeken van Mozes. Na de uittocht uit Egypte volgt 40 jaren woestijn. Het boek Exodus, het woord zegt het dus al, vangt aan met de uittocht uit Egypte. Egypte betekent letterlijk doodsland in het Hebreeuws. Het is het land van de angst, de benauwdheid en het systeem. Het is het land van de Farao. Het volk is niet zozeer een abstract begrip. Israël heeft, al zou je dat zeker denken, niet zoveel te maken met dat land waar Trump zijn ambassade verplaatst. Israel is in de bijbel namelijk enkel de nieuwe naam voor Jakob. Jakob betekent hielenlichter. In het verhaal licht hij de hiel van zijn tweelingbroer Esau om als eerste ter wereld te komen. Deze Jakob krijgt 12 zonen in totaal. Inclusief Ruben, de Benjamin en Jozef. 12 broers die samen de hele wereld symboliseren. Alle mensen werden br der. De Bankier, de lasser, de televisiepresentator jong oud, rijk en arm, en buitenlander. Dat idee. Het getal 12 staat voor de hele wereld. De mensheid is niet een abstract begrip. Maar dit zijn de namen, zo begint het. Ieder mens, iedere naam doet er toe. Dat volk van de zachte krachten zit vast in Egypte. In Egypte zijn ze vreemden, vreemdelingen, allochtonen. En je weet hoe je de Normale Nederlander, de Gewone Nederlander angst in boezemt. Hun groep is groot en talrijk! Wist je dat 200.000 moslims per jaar komen naar Nederland. Ze pikken onze banen in. Ze verkrachten onze dochters. Welnu, laten we wijs tegen hen optreden zodat zij niet nog meer groeien. Je hoort dat de schrijver weet van de menselijke angst voor buitenlanders.

Wat zo'n koningstype Farao doet is, jou je toekomst ontnemen. Zoon is in de bijbel het metafoor voor toekomst. Wie jou in bijbelse zin je zoon ontnemt, wil dat jij geen toekomst hebt. Elke zoon die wordt geboren, gooi hem in de Rivier, elke dochter laat maar leven. En dan kunt u denken, waarom altijd weer zo masculien. Zijn die mannen dan zo onmisbaar. Ik verzeker u: vrouwen spelen een beslissende rol in de bijbel. Feminisme avant la lettre. Onze vader in de hemel wordt ook niet onze moeder in de hemel, maar die zoon staat gewoon symbool voor toekomst. Zo is het ten tijde van de schrijvers, als je geen zoon hebt, heb je geen troonopvolger, als je geen zoon hebt gaat het familiebedrijf

niet door, wie zorgt er voor jou als je geen zoon hebt voor je oude dag. Een zoon staat simpelweg voor jouw toekomst, onze toekomst. Daarom wordt Jezus ook wel de zoon van god genoemd. Niet omdat hij met kerst 2017 jaar geleden als zoontje van, hier ter wereld kwam. Nee, zo lineair kunnen we alleen maar denken als we echt alle verbeeldingsrijkheid kwijt zijn. Metaforisch, symbolisch allegorisch denken is nodig.

Herodes beveelt om alle zonen om te brengen. Farao laat de zonen veelzeggend in de Rivier gooien. De Rivier schrijven we hier met een hoofdletter omdat het volgens de schrijvers een godheid op zichzelf is: de geopolitieke Nijl is voor Egypte wat olievaten en de techreuzen in de huidige wereldeconomie zijn. Alles moet zwichten voor die harde verwoestende krachten van het geld en de systemen die ons knechten. Dat verslindende water van de Rivier staat evenzeer voor de vernietigende krachten van het terrorisme, van natuurgeweld tot aan terminale ziektes.

Kerst 2017 gaat over de machten en krachten waar we afhankelijk van zijn geworden. Het gaat over een jaar waar, voor mochten we het alweer vergeten zijn, met op 1 januari een schietende kerstman in een nachtclub in Istanbul, een bom die afgaat in Manchester tijdens een popconcert, een vrachtwagen die inrijdt op een winkelstraat in Stockholm, over overstromingen in Nepal, over onderzeeër San Juan op de bodem van de oceaan met 44 bemanningsleden die met kerst niet thuiskomen. Of misschien gaat dit jaar wel over het overlijden van je eigen vader of moeder, plotseling of niet, wel of niet ziek. Dit jaar is er mogelijk zo maar voor het eerst een lege open plek aan de kersttafel. Dat is de context van het bijbelse Verhaal van Kerst.

Kerst gaat over de bevrijding van onze afhankelijkheid van harde machten en krachten die ons kleineren en slaafs maken. De bevrijder van deze machten en krachten neemt nota bene de gedaante aan van de ultieme zachte kracht: van een hulpeloos en weerloos kind. We verwachten de komst van de zoon!

-----INTERMEZZO-----

Het kleine verhaal vertelt het grote verhaal. Heel de wereld moet zich op bevel van Keizer Augustus inschrijven, maar de bijbelschrijvers zoomen in op die ene Jozef en Maria. Zo ook in ons verhaal. Farao geeft

opdracht aan heel zijn volk. Het gaat om alle moeders van de Israëlieten die zonen baren, maar de bijbelschrijvers brengen de focus aan op één vrouw. Zoals goede journalisten ook te werk gaan. De bijbel is geen abstractie zoals de filosofie nog weleens wil spreken over het deontologische of over hét zijnde. Nee, de bijbel is narratief, verhalend! Er is een vrouw die zwanger wordt en een zoon baart. De schrijver wil met deze focus op één enkele zoon ook tegen de lezer zeggen: let op, elke zoon (of dochter) die wordt geboren zou nog weleens de messias kunnen zijn, dé zoon die het verschil in deze wereld gaat maken. Ik zeg dat ook altijd tegen iedereen in mijn generatie die een kind krijgt. Nee, joh, houdt toch op. Als hij / zij maar gelukkig wordt, dan is dat al heel wat..Nou ja.. De vrouw in het verhaal blijft een vrouw zonder naam. De schrijver nodigt ons uit onze eigen naam op die plek in te vullen. Want die vrouw weet het: de zoon die ik op de wereld zet is naar het bevel van de Farao bestemd voor de verdrinkingsdood. De vraag is nu: wie gehoorzaam je? Vele vrouwen hebben logischerwijs in angst volgzaam gehoor gegeven aan de Farao. Maar nu déze vrouw: nu komt het er op aan. Met dat zij hem ziet: constateert zij: ja, hij is goed. In het Hebreeuws, ja hij was tov. Dat zinnetje brengt ons terug naar het scheppingsverhaal in Genesis 1 waar orde in de chaos wordt geschapen. Bij elke ordening klinkt er telkens over god: ja, en hij zag dat het goed was. Zo ook deze vrouw. En zij verbergt hem 3 maanden. Drie is een symbolisch getal. Het staat voor het beslissende moment. Ten derde dagen staat bijvoorbeeld Jezus op uit de doden. Precies zoals Noach op zijn werf een ark bouwt ingesmeerd met leem en pek, om levende wezens te redden van de verdrinkingsdood, terwijl een ieder ander dan Noach denkt: na mij de zondvloed, precies zo bouwt ook een vrouw een ark om haar zoon daarin te leggen om hem te redden van de verdrinkingsdood. Zij zet het riet aan de oever van de rivier. De zus van het jongetje gaat op een afstand staan om te weten wat er met hem gedaan zal worden. Maar dan. Tadadada...Oh nee! Het is nota bene de dochter van de Farao die gaat baden. Prachtig beeld van de schrijver trouwens. Begeleid met allemaal personeel alsof Trump naar het buitenland reist met 30 vrachtvliegtuigen vol geladen, zo gaat de dochter van de Farao met haar gevolg hier baden in de Rivier. De Rivier, dat is toch waar al die kinderlijkjes drijven? Afgezet met rood wit lint kan zij vrolijk in een deel met al haar luxe schuimpjes en rituals showergel gaan baden. Alsof je in een all inclusive resort zit, waar je zeker niet over de muur ervan moet heen kijken. Maar nee, laat toch alsjeblieft niet de dochter van de Farao hem zien. Nee, niet zij! Vol vooroordelen denk je natuurlijk: zo vader zo dochter. Juist met dat hokjesdenken rekent de schrijver hier af. Want in plaats van dat ze besluit de jongen naar haar vader te brengen voor de slachting, wordt ze met ontferming over hem bewogen. Dat is niet een beetje medelijden hebben, maar dat is iets tot in je ingewanden voelen. Dat is een eigenschap die alleen god wordt toegedicht in de bijbel uitgezonderd de barmhartige Samaritaan en dus de dochter van nota bene de Farao. Slim zegt de zus: zal ik voor u een voedster roepen die het kind voor u

zal voeden? Ga! Roept de dochter van de farao. Ja, de zus luistert wel want zij haalt haar moeder. Tegen haar zegt de dochter van de Farao: neem dit kind en voedt het voor mij. De vrouw nam het kind en voedde het en het kind werd groot. De moeder bracht het naar de dochter van Farao. Ongelooflijk. Heb je het verborgen gehouden, groeit het bij je op, maar dan moet je er toch als nog afstand van doen. De moeder bracht het naar de dochter van de Farao en hij werd haar tot zoon. Dit is een geweldige correctie op ons extreme afhankelijkheid denken van kinderen. Ik leef voor mijn kinderen, ik ben mijn kinderen. Er schuilt ook een gevaar in het idee dat je kinderen het één en het al zijn. Een kind is geen verlengstuk van jezelf zoals je nog weleens ziet in Amsterdam Zuid waar de kinderen dat voor in de bakfiets wel lijken zijn. Letterlijk een verlengstuk. Nee, zoals vroeger een goed katholiek gezin ook altijd 1 kind afstond voor het ambt zo is in bijbelse zin het kind dus ook geen bezit maar een individu die je op de wereld zet. De moeder brengt het naar de dochter van Farao. Wat de schrijvers hier in ieder geval fenomenaal doen is dat ze de zoon van het Israelitische volk die het bevrijdende verschil zal gaan maken tot zoon maken van de dochter van de Egyptische schurk. Het huis waar hij werd opgevoed was die van zijn moeder, maar zijn nieuwe thuis is nu die van de dochter van de Farao. Wat een grap: je thuis in het huis van iemand van een ander volk. Herinnert u zich nog het begin? Haar vader roept: laten we wijs tegen die mensen optreden! Maar zij neemt deze vreemdelingenjongen in haar huis. Nota bene zij wordt zijn nieuwe thuis.

Kerst gaat vaak over gezellig thuis. We zien het in deze tijd steeds vaker in de media, waar IKEA reclames en romantische speelfilms ons er aan herinneren dat er geen plek is zoals thuis. Ook lijken we het steeds vaker te hebben over: je thuis kunnen voelen. We lezen het in de pamfletten van politieke partijen, die stellen dat de normale en de gewone Nederlander zich thuis moet kunnen voelen. Het gebruik van het begrip thuis is niet alleen modieus maar ook obsessief geworden, stelt de socioloog Duyvendak. En mensen pikken het op, zo zegt hij, als politiek voortdurend suggereert dat je je in de samenleving en de natie thuis moet voelen. Nederlanders wordt zo aangepreft zich niet meer thuis te voelen in hun eigen land. De socioloog suggereert dat we door de grenzeloze populariteit van thuis alleen maar verder van huis geraken. Want thuisvoelen is een exclusieve emotie, alleen ervaart bij bepaalde vertrouwde mensen. Als je stelt dat burgers zich overal moeten thuis voelen, dan doe je alsof medeburgers halve familieleden zijn. En daarvan accepteer je inderdaad niet dat ze heel anders zijn. Het sluit niet in, maar uit. Niet alleen omdat als je het te hecht maakt, het benauwend wordt, maar ook omdat je eigenlijk geen vreemden tolereert. Mensen zeggen ook weleens tegen mij: ik voel me niet thuis bij de mensen in de kerk. De kerk is ook niet als thuis bedoeld, het is een huis waar je ook even een uur samen bent met mensen die je helemaal niet zelf uitkiest.

Misschien ben ik ook zelf buyiest door het begrip thuis nu ik afgelopen jaar door het uit elkaar gaan met mijn partner naar een nieuw

huis in de straat trok en zelf een nieuw thuis moest scheppen uit de chaos. In ieder geval vindt in ons verhaal vanavond de zoon van de slavenmoeder die haar kind redt, een nieuw thuis bij de dochter van de Farao.

Prachtig zoals de schrijver het opbouwt: allemaal onbepaald: een vrouw, een zoon, de zus, de dochter van, het kind, het kind, neem dit kind, de vrouw neemt het kind, het kind wordt groot, het kind wordt gebracht. Het kind wordt haar tot zoon... Tot zoon! Wat al een kerstverhaal op zich is. En riep hem de naam... Nu pas krijgt de zoon een naam. Zoals een mens in de joodse traditie niet sterft bij zijn laatste ademhaling maar pas als zijn naam niet meer wordt genoemd, zo is een mens ook nog niet geboren bij zijn eerste ademhaling maar pas nadat een naam over hem is uitgeroepen. En die naam is: Mozes, moshe, wat ook letterlijk betekent. Hij die ik uit het water getrokken op. Dat is de roepnaam van Mozes. In die naam ligt in bijbelse zin ook zijn roeping en beroep besloten. Die drie woorden horen bij elkaar roepnaam, roeping en beroep. De roepnaam van de zoon Hij die uit water is bevrijd krijgt de roeping om de zonen van Israël (de hele wereld dus) te bevrijden uit Egypte. En welke beroep geven de schrijvers hem een herder die met zijn staf de zee laat splijten om de mensen door het water heen te bevrijden. Hij die uit het water is getrokken trekt het volk uit het water van de rietzee straks. Als de bijbel nu geen literair construct meer is begrijp ik het ook niet meer. En bovendien: roepnaam, roeping en beroep volstrekt congruent. Zouden we dat stiekem niet allemaal willen?

Mozes wordt dus een herder. Net als bij het kerstverhaal is niet de elite maar de onderklasse aanwezig bij het grote wonder van de bevrijdingsdaad. Je kan niet meer zeggen laag en hoogopgeleiden. Want laagopgeleiden noemen we vanaf nu praktisch opgeleiden en hoog opgeleiden theoretisch opgeleiden, zo heb ik begrepen. En die grote bevrijdingsdaad gaat tegen al onze referentiekaders in. Als je zegt, zo werkt nu eenmaal de wereld. Dan is de bijbel niks voor jou. Als je zegt zo werkt nu eenmaal het systeem dan moet je vooral lekker blijven werken in Egypte voor de Farao voor wie je nu ook werkt. De bijbel is tegen deze religie, de bijbel is er niet voor gelovigen in de zin van: de mens wikt, en het lot dan wel god beschikt.

In het verhaal zijn er allerlei goden. Er is niet één god. Al die machten en krachten waar we over spraken zijn goden. De god van je salaris, de god van de eredivisie, de god van Funda of van Zalando, iedereen heeft zo wel zijn eigen godje. God is een soort. JHWH is een eigennaam. En zonder klinkers kun je die uitspreken. En dat is maar goed ook want dan kan niet iedere trumpachtige Farao hem voor zijn eigen karretje spannen met God bless this country and not that one. Farao betekent ook letterlijk HEER. Twee heren staan in dit verhaal tegenover elkaar. Twee koningen. Twee godheden. De harde en de zachte krachten. Kiest u maar. Wat een hulpeloos, en weerloos kind? Die komt ons bevrijden? Laat me niet lachten! Wie gelooft in de realpolitiek en ogenschijnlijke garanties wil weet het wel, maar wie kinderlijke verwondering heeft houdt rekening met het onmogelijke. Iets

waar we alleen maar van kunnen zingen. Laten we dat dan nu ook maar doen, want anders horen alleen nog maar over de herders in het stadion van Johan Crujff. Ook zo'n godheid.

-----INTERMEZZO-----

De vraag die ons vanavond nog rest is: wat kunnen wij – zoals wij hier zitten – na vanavond zelf doen? We zeiden het al eerder vanavond: we moesten ons eigen naam invullen bij de personage die lang geen naam kreeg. Wij zijn zelf die Mozes. Mozes is geen held, geen supergelovige, geen heilig boontje. Hij is een mens van vlees en bloed. Niet menselijks is ook hem vreemd. Wij zijn vanavond dus ook ergens zelf dat kerstkindeke, die zoon van de toekomst.

Dat betekent dat we op de eerste plaats bereid zijn van het gebaande pad af te gaan. Mozes zegt het zelf letterlijk: laat ik toch van mijn weg afbuigen. Dat gaat misschien wel verder dan out of your comfortzone of out of the box. Nee, laat ik toch van mijn weg afbuigen en dit grote gezicht gaan bezien. Dat grote gezicht bezien is echt open staan voor het onmogelijke, ontvankelijk zijn voor het wonder. En dat wonder is niet iets in de sfeer van een Hans-Klok-achtige simsalabim. Kijk eens hoe hij een struik in de fik zet, maar niet pikzwart laat worden. Of hij water in wijn verandert, kindeke Jezus uit een maagd geboren wordt en Mozes de zee kan laten splijten. Het gaat er niet om dat het onmogelijke stiekem toch wel mogelijk is, maar dat we leren rekenen met een voor ons onmogelijke werkelijkheid. Geloof, vertrouwen, dat niet alles hier van jou en mij afhankelijk is, god zij dank zeg, maar dat iets ook made in heaven is zou je kunnen zeggen.

Wie daarmee rekest, gaat ogenschijnlijke gewone ontmoetingen ook anders duiden. De mens is een relationeel wezen. Hij is niet ik zonder een jij. Deze JHWH neemt de gedaante van een mens aan. Met kerst bij uitstek. En die mens kent jou bij naam. Het begin van een ontmoeting. Iemand roept je bij je naam. Een jij en een ik. Hoe weet die JHWH dat hij – die uit het water getrokken is – heet. Moshe. Als hij zijn naam hoort, zeker op die plek, denkt hij eerst: hè wat, ik? Ja, jij. Jou heb ik op het oog. En die zegt dan ook: ok, hier ben ik. Dat is in bijbelse zin een heilig moment. Niet omdat iemand foutloos is, nee niet een beslissende ontmoeting maakt de plaats van die ontmoeting heilig. Plaats is dan ook makom, mokum in het Hebreeuws. De plaats waar je als mens door de goede ontmoeting helemaal kan worden wie je bent. Als je roeping en je roepnaam samenvallen zoals bij Mozes, zegt men ook wel, hij heeft god gezien van aangezicht tot aangezicht. In de relatie god en mens, net als in mens en mens zijn drie werkwoorden van vitaal belang: zien, horen en kennen. Een mens wil zich gezien, gehoord en

gekend voelen. Precies daarom roept deze JHWH Mozes: hij heeft de verdrukking gezien, het geschreeuw gehoord, ja hij kent hun smarten. En dan volgt het kerstmotief: Ik ben afgedaald om de mensen te bevrijden en het te doen opgaan naar een goed, tov en wijds land. Naar Egypte, het dodenrijk, trek je niet op maar daal je af. Naar het beloofde land, daarheen trek je op. En nu Mozes, ga!

Maar we zeiden het al: niet menselijks is ook Mozes vreemd. Wij geloven altijd in helden maar Mozes is een mens net als jij en ik met twijfel, angst, gebrek aan zelfvertrouwen. Ja, maar wie ben ik? Ja maar ze zullen mij niet geloven, ja maar ze zullen niet horen naar mijn stem... En dan moet je weten dat de twijfel van die Mozes nog hoofdstukken doorgaat. Mozes, shut up: ik zal er zijn. Ik zal er zijn is mijn naam. En dat is het beste wat je in ontmoetingen ook kan doen. Er zijn. Juist als een dierbare of vriend persoonlijk in Egypte verkeerd en verdriet of rouw heeft: kom niet met adviezen, maar er zijn is alles. Ik zal er zijn. Maar toch moet Mozes een lesje zelfvertrouwen krijgen. Wat is dat daar in jouw hand? Ja duh. Een staf. Een staf staat voor dat wat wij in handen hebben. Onze talenten. De staf van een herder of van een koning is de macht en kracht die hij in handen heeft. Met die staf kan hij twee dingen doen: die staf gebruiken om als stok de ander mee te slaan, harde kracht. Of die staf gebruiken om de richting te wijzen. De richting naar een goed en wijds land bijvoorbeeld. Dat die staf op de grond een slang wordt is opnieuw geen simsalabim, maar de slang verwijst naar de slang in het paradijsstunel de woorden verdraait. Listig zet hij de zachte krachten als harde krachten in. Wat dat kan ook.

Steek je hand uit en grijp hem bij zijn staart. Wie een beetje National Geographic of Steve de crocodile hunter heeft gekeken weet dat je een slang bij zijn kop moet pakken niet bij zijn staart. Een lesje vertrouwen van jewelste dus. Mozes, voel je niet onthand. Weet wat je in handen is gegeven.. Je hebt goud in handen. Iedereen zoals we hier zitten heeft een talent in handen, gebruik die. En op de goede manier, niet de verkeerde. En dan verandert in de tekst de hand als jat (van jatten) ook in een handpalm.

Medewerkers van De Nieuwe Poort zullen zo dadelijk een fakkel in hun handpalm om hooghouden. Zij zullen met hun staf u de goede richting wijzen. Met hun staf zullen zij het station doen splijten zodat er een droge tunnel door het station ontstaat op weg naar de nieuwe Promised Poort. Hoewel de fakkels in die Zuidas tunnel licht in de duisternis zouden kunnen geven hebben we afgesproken dat ze dan even uitgaan omdat als het station in vuur en vlam komt te staan deze waarschijnlijk wél verteerd. Iedereen is op deze Zuidas Egypte welkom in De Nieuwe Poort: normale Nederlanders, gewone Nederlanders, abnormale Nederlanders, prima rijke Nederlanders, tamelijk arme Nederlanders, extreem oude Nederlanders, piep jonge Nederlanders, én uiteraard: niet Nederlanders. Allen zonen van Israel. Een tafel van XII. Vanaf zondagavond is dit verhaal ook terug te lezen op denieuwepoort.org. En als u geen genoeg van de bijbel en deze prachtige muziek kunt krijgen, geeft u ze een warm applaus, ..., ..,.....

Enfin, als u er dus geen genoeg van kunt krijgen, weet u zich dan morgenavond welkom in Bussum in De Spieghekerk, vrijdagavond in Rotterdam in De Nieuwe Poort in het Groot Handelsgebouw of tot slot zondag in Den Haag in de Duinzichtkerk. Dank ook aan de Thomaskerk waar De Nieuwe Poort voor het 10de jaar op rij de Thomaskerk mocht lenen. Houdt ook de diensten van mijn collega hier met kerst zelf in het oog. Zoals ieder jaar vindt u bij de uitgang een collecte voor het werk van Stichting De Nieuwe Poort. Namens het team van De Nieuwe Poort, dank voor uw komst en graag weer tot ziens in 2018 in de horeca en bij de programmering van De Nieuwe Poort hier in Amsterdam of in Rotterdam aan het Weena.

U vraagt zich natuurlijk af hoe het is afgelopen met Gerard en Gor. Het werd een vriendschap die ook na de zes maanden voortduurde. Gerard overleefde nog een #metoo aanval na beschuldigingen van handtastelijkheid op nota bene een diversiteitsdag bij de Nederlandse spoorwegen in 2007. Gerard en Gor kregen in de maanden erna allebei een nieuwe vriendin. Gerard iemand die buiten Nederland en Gor iemand die in Nederland is geboren. Ook de vriendinnen raakten onderling bevriend. Maar op die Kerstavond is in ieder geval een lange verbondenheid in broederschap ontstaan tussen Gor en Gerard. Naar aanleiding van de Tekst spraken ze op die avond en in de weken erna of er ooit een Table of Brotherhood zou mogelijk zijn waaraan iedereen kan aanzitten, ongeacht je nationaliteit of kleur. En ze spraken nog vaak over hun gezamenlijke minister president die aan het begin van 2017 een brief schreef waarvan de aanhef heel breed begon metaan Alle Nederlanders maar al gauw foeterde tegen 'bepaalde Nederlanders die onze vrijheid misbruiken om hier de boel te verstieren, terwijl ze juist zelf naar ons land zijn gekomen. En voor die rare Nederlanders had hij ook nog een uitsmijter: doe normaal of ga weg. Ook spraken ze nog weleens een avond luchtig over wie nu de gewone Nederlander was. Over Gewoon bij Albert Heijn, en Hema De normaalste zaak van Nederland, want Hema maakt gewoon bijzonder. En ook over Buma spraken Gor en Gerard veelvuldig, over zijn HJ Schoo lezing en de gewone Nederlander die volgens Buma in dit lang tegen een muur oploopt omdat zijn baan vergeven zou zijn aan een immigrant of een Oost Europeaan. Ja, zo stelden Gerard en Gor samen: in Nederland is de boze burger tot de normale burger geworden.

Laat daarom niet de Farao's van deze wereld wijs optreden, maar laten wij zelf wijs worden als kerstkinderen. Vol van kinderlijke verwondering voor de dingen made in heaven. Bevrijd van machten en krachten die ons programmeren en slaaf maken. De zachte krachten zullen weliswaar pas winnen aan t eind, dichtte Henriette Roland Holst.. Maar we zijn in verwachting van de komst van de zoon. Een hulpeloos kind komt deze kerst op ons toe. Het kindeke Mozes komt op ons toe. Midden in de winternacht doet hij de zee splijten. En het kindeke Jezus komt op ons toe. Hij is onze toekomst! Gezegend kerstfeest!